

Poznać papugę po piórach

Część I. Warunki życia i żywienie

dr n. przyr. Iwona Palczewska

Papugi źle żywione i zestresowane mogą wyskubywać sobie pióra.

Główną cechą morfologiczną, wykorzystywaną przez systematyków do określania gatunków papug, jest upierzenie. W piórach zapisane jest jednak coś więcej niż płeć czy przynależność gatunkowa. Dzięki uważnej obserwacji piór można odczytać informacje o obecnym stanie zdrowia ptaka, a także o tym, w jakim stanie znajdował się w przeszłości.

Papugi kojarzą się nam przede wszystkim z barwnym upierzeniem w kolorach tęczy: zielenią, błękitem, żółcią, czerwienią... Aż trudno uwierzyć, że zielonego barwnika papuzie pióra nie mają wcale, a niebieski jest złudzeniem optycznym.

Pigmentom – czarnej melaninie i unikalnym w ptasim świecie, występującym tylko u papug, żółtym i czerwonym psittacynom – papuga zawdzięcza tylko kolor czarny, brunatny, żółty, pomarańczowy i czerwony. Barwa niebieska należy do tzw. barw strukturalnych i powstaje dzięki rozpraszaniu światła wewnątrz warstwy gąbczastej pióra, w precyzyjnym układzie warstw keratynowych, przestrzeni powietrznych i ziaren brunatno-czarnego barwnika – melaniny. Jest to to samo zjawisko fizyczne, zwane efektem Tyndalla, dzięki któremu niebo jest niebieskie. Barwa zielona powstaje dzięki nakładaniu się tego efektu i żółtej psittaciny.

Z punktu widzenia biologii, wiele innych cech upierzenia papug także zasługuje na określenie „wyjątkowe”. Jedną z nich jest obecność specjalnego puchu pudrowego (oprócz normalnego puchu o funkcji termozolacyjnej). Puch pudrowy zlokalizowany jest głównie na grzbiecie w okolicy krzyżowej. Nie podlega on sezonowej wymianie, jak pozostałe pióra, ale od czasu do czasu pojedyncze „puszki” wypadają i wówczas je widać – to te białe kłęбки czepiające się wszystkiego i wyglądające jakby nie miały początku ani końca. Pióra te nigdy nie przestają rosnąć, jed-

Ubrudzone wokół dzioba pióra mogą świadczyć o wymiotach. Fot. Wł. Kwiatkowski

nak ich wielkość pozostaje niezmienna, ponieważ końce promieni rozpadają się na drobne rogowe łuseczki, tworząc puder. Puder pełni rolę pielęgnacyjną, zapewnia wodoodporność, poślizg podczas rozczesywania dziobem, zapobiega sklejanemu się piór. Niektóre gatunki papug w ogóle nie mają gruczołu kuprowego, którego tłusta wydzielina, rozprowadzana po piórach, zapewnia im miękkość, elastyczność i wodoodporność. Amazonki (*Amazona*), pionusy (*Pionus*), stadniczki (*Brotogetis*) i 4 gatunki ar – hiacyntowa (*Anodor-*

hynchus hyacinthinus), błękitna (*Anodorhynchus leari*), turkusowa (*Anodorhynchus glaucus*) oraz modra (*Cyanopsitta spixii*) pielęgnują swoje pióra wyłącznie przy pomocy pudru.

Do dziś główną cechą morfologiczną, wykorzystywaną przez systematyków do określania gatunków papug, jest upierzenie. W piórach zapisane jest jednak coś więcej niż płeć czy przynależność gatunkowa. Dzięki uważnej obserwacji piór można odczytać informacje o obecnym stanie zdrowia ptaka, a także o tym, w jakim stanie znajdował się

Zmiany w wyglądzie piór, które pojawiły się poza okresem wzrostu, mogą być wynikiem uszkodzenia mechanicznego, wyrwania, żucia, nadmiernej intensywnej pielęgnacji, które spowodowała sama papuga lub inna, znajdująca się w jej otoczeniu. Podobne objawy pojawiają się u ptaków pozbawionych możliwości kąpieli. Fot. I. Palczewska

